

معاونت بررسی بازرگانی اقتصادی
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

تحولات بازار جهانی نفت

(آگوست، ۲۰۲۳)

تهیه کننده: فاطمه علیزاده آغاسمعیلی

واحد گردآوری و تحلیل آمارهای اقتصادی

معاونت بررسی‌های اقتصادی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران

مرداد ۱۴۰۲

از طریق پست الکترونیکی زیر می‌توانید پیشنهادهای و نظرات اصلاحی خود را به واحد مربوطه منعکس نمایید:

economic.tccim@gmail.com

استفاده از مطالب این گزارش با ذکر منبع بلامانع است.

مقدمه

نفت علاوه بر اینکه منبع عمده تامین انرژی در دنیای امروز محسوب می‌شود و به‌عنوان ماده اولیه بی‌بدیل در تولیدات صنعتی کاربرد دارد، نقش مهمی در تعیین میزان قدرت ملی و اعتبار بین‌المللی کشورهای مختلف ایفا می‌کند، زیرا کشورهای صادرکننده نفت از یک سو با تولید و فروش آن، درآمد قابل توجهی را از آن خود می‌کنند و از سوی دیگر کشورهای واردکننده نفت از آن به‌عنوان عامل اصلی در فرآیند رشد و توسعه یاد می‌کنند.

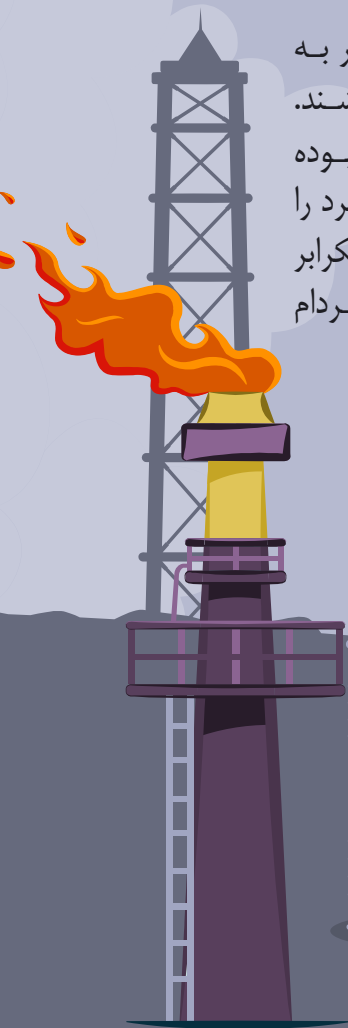
اهمیت حساس شدن به نقش نفت در روند توسعه کشورها از آنجا دو چندان می‌شود که بدانیم جهانی شدن به‌همراه گسترش و توسعه بازارهای مالی جهانی، ریسک سرایت نوسانات و بحران‌های اقتصادی به بازار نفت را گسترش داده است. در واقع بررسی سوابق بحران‌های اقتصادی، مالی و تنش‌های ژئوپلیتیکی طی سال‌های اخیر نشان از آن دارد که بحران‌های مزبور از مهم‌ترین عوامل اثرگذار بر تقاضای نفت و نقطه اولیه در تحریک تولید، سرمایه‌گذاری و تجارت نفت و فرآورده‌های نفتی بوده است. در طول سال ۲۰۲۲، بانک‌های مرکزی بزرگ در سراسر جهان، سیاست‌های پولی انقباضی را برای کنترل تورم اجرا کردند. این اقدامات در ترکیب با تحولات ژئوپلیتیکی در اروپای شرقی به نوسانات بازار نفت دامن زد.

با توجه به مراتب یاد شده و با توجه به اینکه تحولات بازار نفت برای کشورهای صادرکننده و کشورهای مصرف‌کننده آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در این نوشتار با استناد به گزارش آژانس بین‌المللی انرژی به تحولات تقاضا و عرضه جهانی نفت خام طی ماه جولای ۲۰۲۳ و تاثیرات آن بر چشم‌انداز ماه‌های باقی مانده سال ضمن بهای نفت خام در بازارهای جهانی پرداخته است. گزارش بازار نفت آژانس بین‌المللی انرژی یکی از معتبرترین منابع داده‌ها، پیش‌بینی‌ها و تحلیل‌ها در مورد بازار نفت در سطح جهانی است.

تقاضا

- تقاضای جهانی نفت به دلیل افزایش سفرهای هوایی تابستانی، افزایش استفاده از نفت در تولید برق و رشد تقاضای نفت چین به دلیل افزایش فعالیت‌های پتروشیمی آن به بالاترین حد خود رسیده است.
- پیش‌بینی می‌شود تقاضای جهانی نفت در سال ۲۰۲۳ با افزایش ۲.۲ میلیون بشکه در روز نسبت به سال قبل مواجه شده و به ۱۰۲.۲ میلیون بشکه در روز برسد. چین سهم اصلی را در این رشد تقاضای نفت دارد و بیش از ۷۰ درصد این افزایش را به خود اختصاص داده است. با توجه به تکمیل بهبود اقتصادی جهان پس از همه‌گیری کووید-۱۹، چشم‌انداز اقتصادی در جهان در مواجهه با افزایش نرخ بهره و کمتر شدن اعتبار بانک‌ها با چالش مواجه است و کسب‌وکارهایی که هم‌اکنون مجبورند خود را با تولیدات صنعتی و تجاری آشفته هماهنگ کنند، تحت فشار قرار می‌دهد. لذا افزایش تقاضای نفت به‌طور قابل ملاحظه‌ای کاهش یافته و انتظار بر این است که رشد تقاضای نفت در سال ۲۰۲۴ به ۱ میلیون بشکه در روز برسد.
- بنابر گزارش آژانس بین‌المللی انرژی، تقاضای جهانی نفت در ماه‌های ژوئن به رکورد ۱۰۳ بشکه در روز رسید و ممکن است شاهد اوج‌گیری مجدد تقاضا در ماه آگوست باشیم. تغییر به سمت مواد اولیه جدید، قطعی برق و دمای بالای پالایشگاه‌ها سبب محدود شدن تقاضا برای نفت می‌شود با این حال پالایشگاه‌ها در تلاش هستند تا پاسخگوی رشد تقاضا باشند. بازارهای بنزین و گازوئیل، حاشیه سود را به بالاترین سطح شش ماهه رسانده‌اند. بازار نفت به دلیل رقابت با LNG ارزان و فعالیت ضعیف پتروشیمی به استثنای چین، تحت فشار بوده است. پالایشگاه‌ها متقاضی نفت‌های سبک‌تر و شیرین‌تر هستند چراکه می‌توان مقدار بیشتری فرآورده‌های پرمصرف و مرغوب نفتی مانند بنزین، نفت سفید و گازوئیل‌های کم‌گوگرد را به دست آورد. این نوع نفت خام قیمت بالاتری نیز دارد. افزایش فاصله قیمتی میان نفت کوره گوگرد بالا و نفت کوره گوگرد پایین باعث شد تا برخی کشتی‌ها نسبت به نصب اسکرابر به‌عنوان تجهیزاتی که گوگرد را در محل از سوخت جدا می‌کند، اقدام کنند. که این امر منجر به افزایش قیمت نفت خام با گوگرد بالا می‌شود. بهای نفت خام با گوگرد بالا در روتردام برای اولین بار در ۲۸ سال اخیر به سطحی بالاتر از قیمت نفت برنت رسیده است.

عرضه

• عرضه جهانی نفت در ماه جولای با ۹۱۰ هزار بشکه کاهش به ۱۰۰.۹ میلیون بشکه در روز رسید. کاهش شدید تولید عربستان در ماه جولای باعث شد که تولید اوپک پلاس ۱.۲ میلیون بشکه در روز کاهش یافته و به ۵۰.۷ میلیون بشکه در روز برسد، این در حالی است که حجم تولید غیراوپک پلاس با افزایش تولید ۱.۶ میلیون بشکه در روز به ۵۰.۲ میلیون بشکه در روز رسید.

• پیش‌بینی می‌شود که در سال ۲۰۲۳، عرضه جهانی نفت با ۱.۵ میلیون بشکه در روز افزایش به رکورد ۱۰۱.۵ میلیون بشکه در روز برسد. انتظار بر این است در سال ۲۰۲۴، عرضه غیراوپک پلاس با تولید ۱.۳ میلیون بشکه در روز بر رشد عرضه جهانی نفت نسبت به اوپک پلاس تاثیرگذارتر باشد. چراکه اوپک پلاس تنها می‌تواند ۱۶۰ هزار بشکه در روز اضافه کند. برای باقی مانده سال نیز پیش‌بینی می‌شود رشد محدودی در عرضه کشورهای غیراوپک پلاس صورت بگیرد که کشورهای آمریکا، برزیل و گویان پیش‌تاز در این رشد هستند. آمریکا حدود ۸۰ درصد از رشد عرضه جهانی در سال ۲۰۲۳ را به خود اختصاص داده است.

• پیش‌بینی می‌شود ظرفیت پالایشگاه‌ها در ماه آگوست به اوج خود در تابستان ۲۰۲۳ و به حدود ۸۳.۹ میلیون بشکه در روز برسد که ۲.۴ میلیون بشکه در روز نسبت به ماه مه و ۲.۶ میلیون بشکه در روز در یک سال گذشته رشد داشته است. به رابطه میان قیمت نفت خام و فرآورده‌های نفتی کرک اسپرد^۱ گفته می‌شود. به عبارت دیگر کرک اسپرد به معنی تفاوت قیمت میان یک بشکه نفت خام و فرآورده‌های نفتی پالایش شده از آن می‌باشد. این تفاوت قیمتی می‌تواند بر حاشیه سود شرکت‌ها تاثیرگذار باشد. افزایش تولید محصولات پالایشی نتوانسته است چالش‌ها و تنگناهای بازار محصولات نفتی را کاهش دهد و کرک اسپردهای بنزین و گازوئیل را به بالاترین حد خود برساند. کرک اسپردهای نفت کوره با سولفور بالا حاشیه سود بیشتری ایجاد کرده و در ماه جولای به بالاتر از سطح سال ۲۰۲۲ رسید.

• صادرات نفت روسیه در ماه جولای، در حدود ۷.۳ میلیون بشکه در روز ثابت ماند. بخش عمده‌ای از صادرات روسیه (حدود ۸۰ درصد) به کشورهای چین و هند بوده است. طی ماه مزبور افزایش قیمت نفت، توام با کاهش تخفیف برای گریدهای روسیه، درآمد تخمینی صادرات روسیه با ۲.۵ میلیارد دلار افزایش به ۱۵.۳ میلیارد دلار رسیده است که ۴.۱ میلیارد دلار کمتر از سطح سال قبل است.

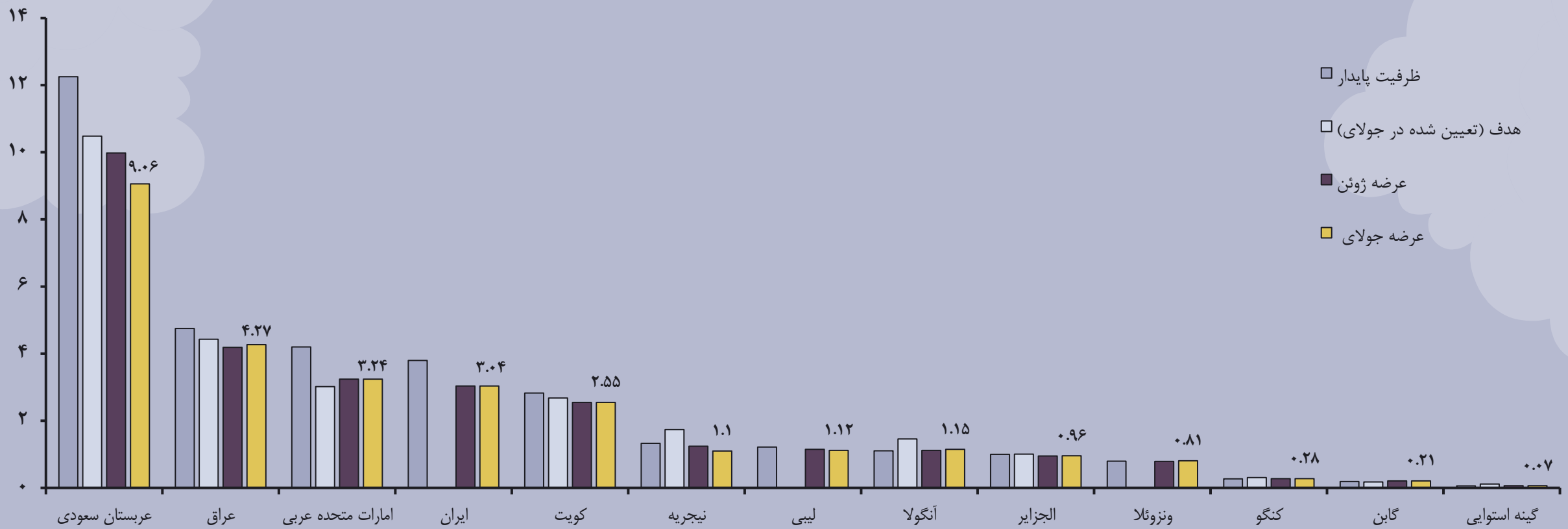
• معاملات آتی برنت در بورس بین‌قاره‌ای (ICE)، در ماه جولای به دلیل بهبود شرایط اقتصادی ناشی از کاهش تورم، با ۱۱ دلار در هر بشکه افزایش به ۸۶ دلار در هر بشکه رسید.

قیمت

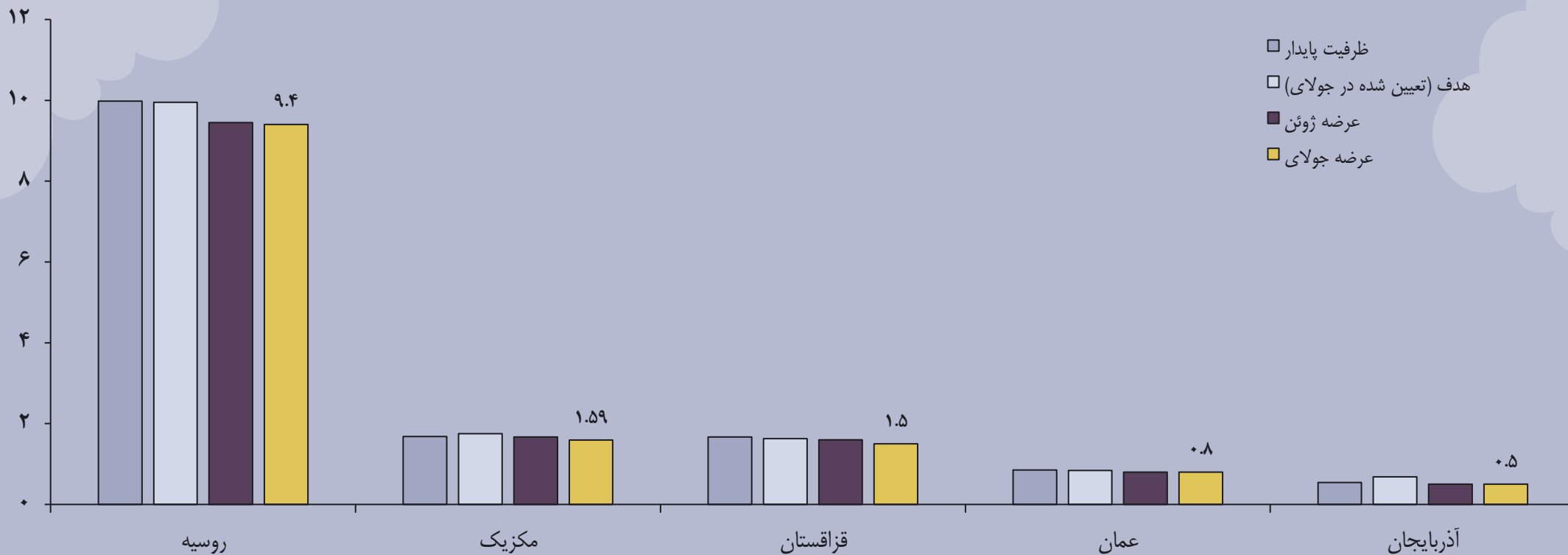
- در ماه جولای، ذخایر نفتی برای سومین ماه متوالی کاهش یافت. با تمدید کاهش عرضه توسط عربستان سعودی و روسیه تا سپتامبر سال جاری و همچنین برقراری توازن بازار در پاییز کسری ذخایر نفتی و فرآورده‌های آن تشدید خواهد شد. ذخایر جهانی نفت در کشورهای عضو سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD) در ژوئن ۲۰۲۳، به حدود ۱۷.۳ میلیون بشکه کاهش و ذخایر نفتی کشورهای غیر OECD و نفت روی آب تا حد زیادی بدون تغییر باقی ماند. سهام صنعت OECD مطابق با روند فصلی ۱۴.۷ میلیون بشکه کاهش یافت و به ۲۷۸۷ میلیون بشکه رسید. طی ماه مزبور ذخایر این صنعت ۱۱۵.۴ میلیون بشکه کمتر از میانگین پنج ساله است. داده‌های اولیه حاکی از آن است که ذخایر جهانی نفت در ماه‌های جولای و آگوست افزایش داشته است.
- اگر هدف کنونی اوپک پلاس (برای کاهش تولید) حفظ شود، ذخایر نفت در سه ماهه سوم سال ۲۰۲۳، حدود ۲.۲ میلیون بشکه در روز و در سه ماهه چهارم سال حدود ۱.۲ میلیون بشکه در روز کاهش خواهد یافت و در نتیجه خطر افزایش بیشتر قیمت‌ها هنوز وجود دارد. کاهش عرضه اوپک پلاس می‌تواند ذخایر نفت را در ماه‌های آتی کاهش دهد و پیش از اینکه موانع اقتصادی رشد تقاضا برای نفت را در سال ۲۰۲۴ محدود کند، باعث افزایش بیشتر قیمت شود.
- قیمت جهانی نفت طی ماه جولای و اوایل آگوست به طور پیوسته بالاتر رفت که منعکس‌کننده انقباض بازار است. کاهش تولید اوپک پلاس با بهبود حساسیت‌های اقتصاد کلان و اوج تقاضا برای نفت در جهان همزمان شده است. قیمت نفت برنت با افزایش ۱۰ دلار در بشکه، به حدود ۸۵ دلار در هر بشکه رسید که بالاترین میزان از آوریل سال جاری است.

نمودار ۱: میزان ظرفیت و تولید نفت خام کشورهای اوپک

- ظرفیت پایدار تولید نفت ۱۳ کشور عضو اوپک برای سال ۲۰۲۳ برابر ۳۳.۸۱ میلیون بشکه نفت خام در روز اعلام شده که بالاترین ظرفیت‌ها به ترتیب متعلق به عربستان سعودی (۱۲.۲۵ میلیون بشکه در روز)، عراق (۴.۷۵ میلیون بشکه در روز)، امارات متحده عربی (۴.۲ میلیون بشکه در روز) و ایران (۳.۸ میلیون بشکه در روز) است.
- در جولای ۲۰۲۳ مجموع عرضه نفت خام توسط ۱۳ کشور مزبور ۲۷.۸۶ میلیون بشکه در روز رسید که نسبت به ماه قبل ۹۵۰ هزار بشکه در روز کاهش یافت. افت تولید نفت خام در کشورهای عربستان، نیجریه و لیبی عامل اصلی افت عرضه نفت خام اوپک در جولای بوده است.
- با وجود افت تولید در برخی از کشورها، تولید نفت خام ایران در ماه مورد بررسی ۳.۰۴ میلیون بشکه در روز بود که نسبت به ماه قبل بدون تغییر باقی مانده است. شایان ذکر است اگرچه ایران پس از عربستان، عراق و امارات متحده عربی بیشترین تولید نفت خام را در ماه جولای ۲۰۲۳ داشته ولی سطح تولید نفت خام به دلیل شرایط تحریمی از رقم ظرفیت تولید پایدار آن کمتر است.

نمودار ۲: میزان ظرفیت و تولید نفت خام کشورهای منتخب غیر عضو اوپک

• در میان کشورهای عضو غیر اوپک (اوپک پلاس) شامل روسیه، مکزیک، قزاقستان، آذربایجان و عمان به همراه ۵ کشور دیگر (بحرین، برونئی، مالزی، سودان و سودان جنوبی) بیشترین نفت خام تولید شده در ماه جولای ۲۰۲۳، به کشور روسیه با تولید ۹.۴ میلیون بشکه در روز اختصاص داشته است. برای کشور روسیه تعهد پیش‌بینی شده برابر با ۹.۹۵ میلیون بشکه در روز است ولی عرضه آن طی دو ماه ژوئن و جولای در سطح ۹.۴ میلیون بشکه در روز گزارش شده است.

